

УДК 821.113.5-312.7.09»2008»Ю.Гордер
DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.32.1.37>

**«Е-ЩИРІСТЬ» ЯК ПОЕТОЛОГІЧНА ДОМІНАНТА
МЕТАМОДЕРНІСТИЧНОГО СМИСЛОТВОРЕННЯ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ЮСТЕЙНА ГОРДЕРА «ЗАМОК В ПІРЕНЕЯХ»)**

**“E-SINCERITY” AS A POETOLOGICAL DOMINANT OF METAMODERNIST
SENSE-MAKING (BASED ON THE NOVEL *THE CASTLE IN THE PYRENEES*
BY JOOSTEIN GAARDER)**

Кохан Р.А.,

orcid.org/0000-0001-8639-9486

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів,

доцент кафедри міжкультурної комунікації та перекладу

Львівського національного університету імені Івана Франка

Метамодерністичне мистецтво як процесуальне співіснування в нероздільному творчому процесі демонструє перспективний простір аналізу закоріненних світоглядних домінант сучасності. Запропонована стаття є спробою критичного аналізу поетологічної моделі художнього смислотворення у романі Юстейна Гордера «Замок в Піренеях». Розглянуто концептуальні ознаки метамодернізму та його художні аспекти, а також трансформації літературного стилю, зокрема, в контексті авторської художньої інтенції та інтертекстуальної ролі, хронотопної системи, втілення світоглядних координат при моделюванні художнього простору літературного твору. Використання метатекстів, подвійно оформлені наративи, гіперрефлексивність як домінанта творчого підходу до опрацювання художніх образів, застосування алюзій задля встановлення холистичних зв'язків у сюжетній структурі роману – тут увага зосереджена на стилі- та смислотвірних механізмах моделювання художнього світу твору.

Однією із домінант авторської смислової моделі у романі виокремлено категорію «е-щирості». Нова щирість як ключова риса метамодерної естетики постає своєрідним творчим переосмисленням посмодерного скептицизму, що передбачає емоційну відкритість, особисту автентичність та загострену емпатійність як особистісне віддзеркалення об'єктивної дійсності. Характерною рисою авторського стилю Юстейна Гордера названо відображення глибоких емоцій, досягнення інтимності, вищого рівня творчої чуттєвості апелюванням до особистих досвідів, наративною цілісністю, настроєвими експериментами. Композиційна система роману «Замок в Піренеях» реалізована через епістолярний виклад. Оформлене у вигляді електронного листування спілкування головних героїв оприявнює властиву метамодернізму єдність дихотомій – близькість передбачає дистанцію, щирість досягається іронією, істина передбачає замовчання правди тощо. Літературознавчий аналіз художнього твору в контексті реалізації ознак метамодерної системи створює перспективу для смислового насичення нової естетичної парадигми.

Ключові слова: метамодерн, нова щирість, домінанта, смислотворення, метанаратив.

Metamodernist art as a procedural coexistence in an inseparable creative process demonstrates a promising space for analyzing the rooted worldview dominants of our time. The proposed article is an attempt to critically analyze the poetological model of artistic meaning-making in Jostein Gaarder's novel *The Castle in the Pyrenees*. The conceptual features of metamodernism and its artistic aspects, as well as transformations of literary style, in particular, in the context of the author's artistic intention and intertextual role, chronotopic system, and the embodiment of worldview coordinates in modeling the artistic space of a literary work are considered. The use of metatexts, double narratives, hyperreflexivity as a dominant creative approach to the processing of artistic images, the use of allusions to establish holistic connections in the plot structure of the novel – here the attention is focused on the style and meaning-making mechanisms of modeling the artistic world of the work.

The category of “e-sincerity” is singled out as one of the dominant features of the author's semantic model in the novel. The new sincerity as a key feature of metamodern aesthetics is a kind of creative rethinking of postmodern skepticism, which implies emotional openness, personal authenticity and heightened empathy as a personal reflection of objective reality. The author's style is characterized by the reflection of deep emotions, the achievement of intimacy, a higher level of creative sensuality by appealing to personal experiences, narrative integrity, and mood experiments. The compositional system of the novel *The Castle in the Pyrenees* is realized through an epistolary presentation. The communication of the protagonists in the form of e-mail correspondence reveals the unity of dichotomies inherent in metamodernism: intimacy implies distance, sincerity is achieved through irony, truth implies concealment of the truth, etc. The literary analysis of the work of art in the context of the realization of the features of the metamodern system creates a prospect for the semantic saturation of a new aesthetic paradigm.

Key words: metamodern, new sincerity, dominant, meaning-making, metanarrative.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Дискусії про доцільність означувати теперішню добу Метамодерном,

а також про доречність взагалі вести мову про якісно нову / окрему / іншу парадигму сучасності, що заслуговувала б на розбудову відповідної естетичної системи, дефінітивного ряду та мето-

дологічного апарату, заохочують дослідників (не лише гуманітаріїв) до критичного погляду на фактичну дійсність з метою або оприявити, власне, «інакшість» «сьогодні» початку XXI століття від «сьогодні» початку і середини XX ст., або ж вирозумітися щодо місця актуальної дійсності у системі онтологічно-світоглядних координат. Відтак, питання довкола багатоголосої та різновекторної ери спонукає наукові розвідки до полілогу й часто продуктивних дослідницьких дискусій.

Апелюючи до запропонованих дослідниками чотирьох аспектів розвитку людської особистості, зазначимо, що метамодернізм як культурний період (одна із його багатовимірних іпостасей) функціонує на всіх етапах становлення особистості та її якісної видозміни. На «когнітивному рівні» людська свідомість пізнає фактичну дійсність, базовану на «екзистенційній глибині» (буттєвих зв'язках з навколишньою реальністю) та продукує суб'єктивну матрицю об'єктивної системи координат, завдяки «культурному коду» світоглядні риси імплементуються у власну онтологічну парадигму, емпірична взаємодія із суспільством забезпечує «суб'єктивні стани» [9]. Трансцендентна якість Метамодерну полягає, вочевидь, у його властивості синтезувати естетичні системи попередніх епох, аби «викристалізувати» модель свідомості сучасної людини.

Отож, апелюючи до філософії, вихідним пунктом розгортання метамодерної культурно-естетичної системи є тяжіння до єдності іронії та щирості, а також зосередження сенсотвірного процесу в руках людини [9]. Літературне втілення метамодерних рис, що принципово не прагнуть до програмності, засвідчують художню реалізацію заперечення сталості та лінійності розгортання мислення, екзистенції тощо, натомість, пропозицію безумовно прийняти пов'язаність всіх елементів людського буття. Такий підхід видається цілком відповідним у контексті формування трансцендентної парадигми кінця XX – початку XXI ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Походження, специфіка, елементи естетичної програми Метамодерну, структурні ознаки, риси культурної стратегії та її літературного втілення становлять основу наукового інтересу українських (О. Бандровська [1], Н. Гайдук [2], Т. Гребенюк [3], О. Губернатор [4], С. Ділмі, А. Думітреску, Л. Кондрацька, Л. Мацевко-Бекерська [5], В. Мірошніченко [6], В. Пахаренко [7], І. Петрова та ін.) та закордонних учених (Р. ван ден Аккер [14; 15], Т. Вермулен [14; 15], Ю. Вілберс, М. Заварзаде [18], Д. Керстен, Дж. Сторм, Л. Тернер [13], Х. Фрайнахт [9],

Л. Хатчеон [12], Т. Юсеф [17] та ін.) літературознавців. Актуальність дослідницького дискурсу довкола закономірностей метамодернізму як мистецького втілення нової доби засвідчують розвідки теоретиків культури та літератури.

Тлумачення культурних явищ та мистецьких тенденцій, характер мисленевих парадигм, структуру особистісної чуттєвості, трансфігурації суб'єктивних та об'єктивних досвідів у широкому світоглядному контексті – широкий спектр аналітичних наукових прагнень зосереджує увагу актуального дослідницького простору.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Якщо цивілізаційний рух демонструє хронотопне функціонування парадоксальних само- та взаємосуперечливих явищ, а розвиток суспільств базується на їхній «зламаний» природі, метамодерністична відповідь / пропозиція видається цілком гуманною – цілковита «співдія» загальноприйнятих дихотомій: особистісності та соціальності, об'єктивних результатів науки та суб'єктивних емпіричних, прояви радикального секуляризму та ентропійної духовності. Для дослідження поетологічних рис смислотворення та розкодування послуговуємося запропонованим Ханзі Фрайнахтом метафоричним тлумаченням метамодерної структури світобачення, а саме – «це шлюб надмірної іронії з глибокою, непохитною щирістю» [9]. Аналіз художньої парадигми естетичного втілення ознак модернізму в сучасному літературознавстві відкриває значну перспективу для наукових студій.

Формулювання цілей статті. Відтак, завданням новітньої гуманітаристики вважаємо структурне дослідження реалізації метамодерних концептів на рівні художнього закодування смислів та взаємодії рецептивних механізмів. У цій статті зосередимо увагу на художньому функціонуванні ключової домінанти естетики Метамодерну, а саме – концепту щирості – у романі сучасного норвезького письменника Юстейна Гордера «Замок в Піренеях».

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки, лінгвісти та культурологи пов'язують поняття «концепту» із поняттями «знання» та «уявлення», бо тлумачення концепту як «ментального утворення у свідомості індивіда» [8] апелює до культурної / світоглядної / етичної / естетичної / ціннісної парадигми духовного буття людини як «піщинки у всесвіті суспільства» (як єдності загального та особистого досвіду, суміжне існування індивідуальної свідомості та колективно-конвенційної), поетологічний аналіз

художнього втілення концепту видається значним структурним елементом якісно нової літературознавчої моделі дослідження сучасного твору. Щирість як ключова ознака метамодерності не лише моделює нову структуру мислення, але й стає головною домінантою художнього смислотворення.

Задекларована постмодерними митцями, зокрема, письменниками, самосвідома іронія спонукала і спонукає сучасний аналітичний дискурс до осмислення актуальних сприйняткових домінант. Американський романіст Девід Фостер Воллес наприкінці ХХ ст. запропонував своє бачення метамодерних письменників: «Вони причаються і витріщатимуться. Як тільки-но вони зупиняються, вони починають причаюватися і витріщатися. Природжені спостерігачі. Глядачі. Вони – ті, в чиєму безтурботному погляді є щось нездорове, чомусь неприємне. Майже хижацьке. А все тому, що людські ситуації – харч для письменника. Письменник спостерігає за іншими так, як роззява зупиняється перед автомобільною аварією: він прагне побачити себе в ролі свідка» (переклад з англ – мій, Р.К.) [16, с. 151]. Видається, що епоха постіронії (як подолання постмодерної несправжності, синтез сплутаних намірів) потребує саме такого автора, а, відтак, і героя та реципієнта – учасники творчої комунікації гармонійно співпрацюють над творенням метадійсності. Літературний твір при цьому постає нескінченним простором для втілення смислотворчих суб'єктивних моделей.

Сюжет роману Юстейна Гордера «Замок в Піренеях» (2008) центрує художні зусилля та рецептивну увагу довкола двох постатей – Сульрун та Стейна, колись коханців – а також їхнього електронного листування після випадкової зустрічі через багато років. Епістолярний жанр властивий стилю норвезького письменника – автора роману про «історію філософії» (прим. – «Світ Софії. Роман про історію філософії»): конверти у поштовій скриньці Софії Амундсен («Світ Софії»), сповнені переживань та нагромаджених питань листи Флорії Емілії до Аврелія Августина («Vita Brevis»), лист «в майбутнє» для Георга Рьоеда («Помаранчева дівчинка»). Подана у вигляді листів художня дійсність видається вдалим простором для втілення особистісного досвіду та емоційних станів, особливо у контексті становлення метамодерністичної парадигми.

Підкреслено щирі – вочевидь, спілкування на великій дистанції (об'єктивно-просторовій та суб'єктивно-настрійній) приховує багато переваг для пошуку істин(и). При цьому слід зазначити,

що дозволені листуванням одкровення набувають нової якості з огляду на спосіб листування, а саме – Інтернет: «Угледівши тебе на порозі тераси, я ніби зустріла саму себе. Востаннє ми бачилися тридцять років тому. Але справа не тільки в цьому. Я так виразно сприймала себе наче збоку, тобто з твого кута зору і твоїми очима. Нараз я стала отією Брусничною Жінкою. Тривожне відчуття...» [10, с. 9]. Навряд чи спілкування «до ока» допустило б настільки провокативну алюзію на спільне минуле. Видається, що концептуальне втілення поняття щирості здатне здобутися на якісно нову модель смислотворення – тут, вочевидь, можемо вести мову про так звану «е-щирість». Так само, як вкласти онтологічно значеннєві питання в уста дитини-підлітка перед смертю в час Різдва (Сесілія Скубтю, повість «У дзеркалі, у загадці») означає імпліцитно вивести (не)сказане на трансцендетний рівень, де смисли набувають категоричного статусу (у сприйняттеві площині автора та реципієнта особливо виразно реалізується центрований довкола постаті протагоніста-дитини сюжет) – так і готовність оголити особисту історію в електронних рядках на екрані комп'ютера передбачає множинність тлумачень.

«І ось раптом ми прокидаємося з багатолітнього сну Сплячої красуні, немов розбуджені одним і тим самим чарівним будильником! І знову вирушаємо туди, незалежно одне від одного. Того ж самого дня, Стейне, у новому столітті, у цілком новому світі. Уявляєш, через тридцять з гаком років!» [10, с. 6] – і справді потенційність віртуального спілкування іманентно впливає на структуру почуттів та емоцій. Горизонт читацьких очікувань також, безумовно, набуває відповідного контуру з огляду на підкреслену суб'єктивність, іманентно закладену в природі такого листування, що, в свою чергу, постає доречним з метамодерністичної перспективи. З одного боку, «диджитальна» природа електронного листування своєю процесуальністю засвідчує зголошену митцями-метамодерністами несталість життя, де процеси виникнення, розвитку, закарбування, мінливості, незворотності тощо перебувають у постійному кругообігу. Крім того, всюдисущість Інтернету надає електронному листуванню специфічної грайливості, що, своєю чергою, передбачає надвагому серйозність світоосмислення (Ханзі Фрайнахт). Філософсько-емоційний докір навіть через багато років скептичному Стейну («Те, що ти називаєш «великим бабахом», я називаю «миттю творця», або, як сказано в третьому вірші Книги Мойсея: «І сказав Бог: Хай буде світло! І настало світло». Те, що

ти приземлено називаєш «викидом енергії», є для мене «актом творення» <...> Даю тобі ще один шанс. У що ти віриш? Маю на увазі речі, про які ми нічого не знаємо» [10, с. 63]) функціонують на сприйняттєвому рівні поряд із буденно-відстороненою констатацією миттєвої реальності («Юнас і Нільс Петер уже розпалюють вогонь під грилем. Я маю зготувати салат. Щойно тепер помітила, як хлопчисько переріс свого тата. Бач, нині мені вже від них не відкараскатися. А як завтра? Матимеш час?») [10, с. 64] – рецептивно-емоційний ланцюжок розірваний, а ментальна настанова видається цілком недоречною. Відтак, художнє втілення задекларованої метамодерністами «нової щирості» демонструє холічність творчого переживання, поетикально реалізованого подвійно оформленими нарративами та накладанням суб'єктивних та об'єктивних пластів очікуваної / бажаної та дійсної реальностей.

Оскільки опосередковане комп'ютером спілкування відбувається за принципом гри, не заперечуючи природної властивості соціального *homo ludens*, читацька співучасть інтенційно закладена процесом читання. Отож, Сульрун та Стейн встановлюють правила, таким чином обумовлюючи власні межі та задаючи (бажаний, та не обов'язково процесуально зреалізований) вектор е-щирості: з одного боку, дозволено зачіпати особливо спільні і не особливо бажані питання, з другого – технічна умова листування посилює роль пам'яті: «Мушу визнати, наша угода має свої недоліки: стерши послання, я втратив шанс ще раз перечитати деякі твої пасажі, тепер доведеться поклатися хіба на власну пам'ять. Лише так продовжуватиметься наше електронне спілкування» [10, с. 13]. Така домовленість видається цікавою авторською іманентною структурою при моделюванні постаті читача. Адже саме він стане медіатором художньої комунікації – тим, чия пам'ять, на відміну від жорсткого диску комп'ютера, збереже сказане / згадане / перепрожите лише на двох.

Окрім того, кожна гра за своєю природою містить змагальну складову. Емоційне домінування, мовленнєва вправність, хист до переконання, комунікативна перевага – почерговість реалізації цих механізмів упродовж спілкування дозволяє авторові втілити в постатях своїх героїв властиву метамодерністичному образу гіперсаморефлексивність – здатність побачити себе як активним діячем, так і безсильним спостерігачем: «Дякую за твого останнього е-мейла. У ньому ти вже не такий сиромудрий, як в попередніх листах. Ти простягаєш долоні. Але в них нічого немає, Стейне. Мені так кортіло поклати до них

щось дивовижне. Дуже хочу спробувати коли-небудь надати тобі неспростовний, яскравий доказ, що смерті не існує. Зажди-но лишень. Одного чудового дня так і зроблю!» [10, с. 51]. Оскільки «теперішній читач стає інтерпретатором великої кількості позатекстових чинників, що впливають на цілісне сприймання твору, а також його окремих частин» [5, с. 4], конструктивна модель метамодерного героя передбачає одночасну множинність творчо реалізованих поетикальних конструкцій, завдяки чому, на перший погляд, сталий горизонт читацьких сподівань упродовж розгортання сюжету втрачає свої чіткі контури на користь цілковитого занурення в художній простір твору.

На смислотвірному рівні автор працює з власною свідомістю, а також когнітивними механізмами читача. Реалізована в художньому просторі роману метамодерністична гра іронії та щирості набуває у рецептивному процесі ключової якості – епістемологічної домінантності оприявлення зовнішнього світу в індивідуальній духовності особистості. При цьому автор балансує на ледь вловимій межі власного досвіду (свого і читача) та горизонту естетично-емоційних сподівань. Теоретики культури, мистецтва, літератури говорять про постмодерну іронію як єдино можливу відповідь на стрімко технологізований, сповнений ринковості світ, де пропозиція щільно покрила потребу, а мисленнєвий простір населили меми, іронічні вирази з неприхованим сарказмом та критикою, що сягає в усі закутки глибинного «Я», не залишаючи місця інтимній потаємності людської свідомості. Гра з контекстами, які за простою можна семіотично видозмінити чи значеннєво трансформувати, залежно від (комерційної, корисливої чи іншої) потреби, породжує прагнення «перекрити» звиклі поверхневі враження автентичними, часто усвідомлено наївними, міркуваннями, що засвідчують ментальну готовність по-справжньому сприймати нові смисли, породжені дійсністю.

Для окреслення трансцендентних контурів людського світосприймання у романі «Замок в Піренеях» автор зосереджує структурно-сміслову ядро довкола питання віри. Історія про чоловіка та жінку, які зустрілися через тридцять років після тривалої розлуки, працює із функціональною реалізацією структури почуття на рівні моделювання смислів та їх рецептивного розкодування. Художня комунікація репрезентує міжособистісне спілкування шляхом електронного листування, що уможливує нарративну стратегію через питання без відповіді – риторичність, закладена в їхній природі, стає стилетвірним чинником

втілення світоглядних феноменів на поетикальному рівні смислотворення: ««Стейне», – тільки мовила ти. Щось таке було в твоєму погляді, і я кивнув. Збагнув, що сьогодні ти покинеш мене. І ти зрозуміла, що я це зрозумів. Я не намагався тебе затримати. І ось ти повертаєшся через тридцять років і запитуєш, у що я вірю. Мабуть, розчарую тебе, оскільки не знаю, чи маю якусь свою, особисту віру хоч у щось. Мені легше обґрунтувати те, у що я не вірю...» [10, с. 70]. Спричинена вірою у неминуче пасивність протагоністів стає пусковим механізмом для емоційного (пере) проживання дійсності. Художня настанова на «електронну ширість», задекларована автором на початку розгортання сюжету роману визначила і читацьку модель пізнання художньої дійсності.

Омовлена протагоністом неготовність повірити у власну інтуїцію, передчуття, потенційність своїх бажань, виглядає, покликана спровокувати дистанційну комунікацію, завданням якої є оприявлення істини завдяки непотрібності подивитися один одному в очі: «Коли напередодні ввечері я приїхав до готелю, мене не полишало відчуття, що будь-якої миті можу наткнутися на тебе або в камінній залі, або в ресторані. Кожна сходинка на горішні поверхи нагадувала про тебе, кожна картина на стінах, кожний килимок. І стара телефонна будка, пригадуєш? Чи кажучи інакше: найгостріше тут, у готелі Мюндаль, я відчував саме твою відсутність. Куди б я не йшов, тебе там не було. Тож не дивно, що мені наснилися часи, коли ми були разом. Несподівано зустріти тебе на терасі було наче громом з ясного неба. Оце я називаю неперевершеним збігом» [10, с. 140] – метафорично щільний опис відчуттів, що різко заломлюється несподіваним (рецептивно небажаним) висновком про банальний збіг у людському житті, в контексті властивої метамодерному письму холічності ретардує читацьке сподівання, інтенційно задаючи розгортання сюжету.

Задаючись питанням метафізики стосунків (як стверджує сам автор), Ю. Гордер зачіпає «найскладніше питання... – еротичне питання» [11]. Заглибленням в інтимну сутність людських стосунків письменник виводить на перший план не фізичну, а духовно-емоційну близькість, детально досліджуючи її межі та можливості, піддаючи свідомість та пам'ять героїв, а відтак, і читача, стражданням, переплетеному із щастям.

Міркуючи про константність та атрибутивну здатність читацької свідомості, погодимося із Л. Мацевко-Бекерською, що «занурення свідомості творця тексту і його реципієнта в однакове чи майже тотожне культурно-історичне сере-

довище дозволяє припустити, що вся смислова консистенція твору отримає повноцінне сприймання – однією (чи спільною) мовою» [5, с. 2]. Відтак, забарвлюючи художній простір літературного твору осмисленням філософських категорій, автор досягає емоційної єдності всіх учасників творчої взаємодії.

Інтимність закладених у поетикальній моделі змістів демонструють поетичну елегантність композиційного оформлення, базуючись при цьому на авторській спонуці до пошуку істини на основі емпіричного ціннісного знання. «Знаєш, у такі моменти ти дійсно розмовляв з моєю душею, відкривав доступ цілком іншій категорії, духові, і моя душа відповідала. Зазвичай я видихала тільки одне слово: «Ти...» Цього було достатньо. Що може сказати ще одна душа іншій? Наблизитися більше уже годі...» [10, с. 160] – коливання між діалогічною природою породжених сенсів та монологічною насиченістю спричиняє неоднозначне рецептивно-емоційне розгортання художньої дійсності.

Отож, істотно іншою якістю метамодерного автора вважаємо художні прояви світоглядного максималізму, коли онтологічно складні питання покликані занурити як авторську, так і читацьку (відкриту) свідомість в заплутаний світоглядний лабіринт, насичений невирішуваними проблемами. При цьому позиція «вплутатися» / співпереживати / співстраждати / нести відповідальність тощо принципово розходиться із постмодерною настановою «стати осторонь» чи знайти винних. І справді, «супроводжуючи власні спогади філософськими узагальненнями, висновками з розмаїтих життєвих ситуацій, ключові персонажі наче ретардують момент найбільшої ваги та напруги – момент оприявленої пам'яттю трагедії...» [5, с. 5]. Пошук шляхів катарсису (нерідко – омовленим чи мовчазним перепроживанням болю) видається найбільш певним для «відкриття себе» – того, чого прагне Людина Метамодерну, нехай глибоко травмована, зболена, втомлена під тягарем спільного пережитого. Тут, власне, оприявнюється ще одна ключова риса сучасної парадигми світобачення, а саме – структура цінностей: багат шарова система поєднаних трансцендетних матриць, взаємовключених та -доповнюваних, попри відмінні характеристики їхніх носіїв. Співбуття в горизонтальному зрізі представників принципово відмінних поколінь (традиціоналістів, бебі-бумерів, «іксів», мілленіалів, «зетів» та «альфів») неминуче призводить до дискусій та полеміки на онтологічному рівні, а художньою настановою літератури є створити благодатний простір для вирішення

суперечностей (різних за своєю природою) – таким чином, метамодерний літературний твір можемо вважати «мирною угодою з...», де продовження фрази стане «зоною відповідальності» автора / оповідача / героя / читача.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Зворотній напрям художнього нарративу, при цьому із незаперечними референціями із сьогоденнішнім героїв, на зразок доленосної центрифуги закорінює на художньому рівні філософську модель сучасної людини, встановлюючи перед нею наче дзеркало правди / істини / страхів / надій. Наголосимо, що якісною рисою поетики метамодернізму є авторська відмова від художньо-естетичної влади над своїм текстом; таким чином, множинність та багатозначність смислової структури не лише допускається, але й передбачена інтенційним рівнем художньої пара-

дигми. Моделюючи свого Зразкового Читача (за У. Еко), письменник-метамодерніст задає рецептивні координати своєму читачеві-співтворцю, оскільки запорукою творчої співпраці є «ідеальне читання – така ж аморфна і невловима категорія, як і все, що стосується діалогу психологічно унікальних сутностей» [5, с. 7].

Як стверджує Ханзі Фрайнахт, метамодерне трактування дійсності дає шанс кожному бути діяльним. Не спостерігати за розвитком у довільному напрямі та констатувати його (не) правильність, а, відмовившись від позиції судді / спостерігача / випадкового прохожого, взяти на себе відповідальність за «завжди трагічно поламаний» світ, де нема надії. Власне, у процесі моделювання «діяльній» особистості сьогодення вважаємо доречним літературні втілення та аналітичні тлумачення світоглядних домінант та феноменів у призмі метамодернізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бандровська О. Реальність як вигадка? Поняття «метамодернізм» і «метамодерн» в сучасному культурологічному і літературознавчому дискурсі. *Іноземна філологія*. Львів. 2021. Вип. 134. С. 152–164. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/fpl.2021.134.3519>
2. Гайдук Н. А. Феномен метамодернізму як переосмислення модернізму та концептуальне продовження постмодернізму. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: філософія, культурологія, соціологія*. 2021. Вип. 21. С. 24–31. DOI: <http://surl.li/mtvjw>
3. Гребенюк Т. В. Свобода в літературі метамодерного світу: український вимір. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2018. Вип. 78. С. 160–164. URL: <http://surl.li/mtxzp>
4. Губернатор О. І. Метамодернізм як нова парадигма сучасних культурних практик. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2023. № 1. С. 109–114.
5. Мацевко-Бекерська Л. В. Концепт пам'яті в ціннісній парадигмі Юстейна Ґордера. «Ціннісні орієнтири в мистецькому просторі – індивід і соціальний контекст»: Програма і тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю (9 квітня 2020 року). Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 2020. С. 59–60.
6. Мірошніченко В. С. Метамодернізм, осциляція, інтерпеляція. *Культура України : зб. наук. пр. Сер. Культурологія*. 2017. Вип. 55. С. 109–117. URL: <http://surl.li/mtjyt>
7. Пахаренко В. Метамодернізм як художній напрям. *Українська мова та література*. 2021. № 7–8. С. 56–68. URL: <http://surl.li/mtymc>
8. Полюжин М. Типологія й аналіз концептів. *Іноземна філологія*. 2009. Вип. 121. С. 80–89.
9. Фрайнахт Х. The Listening Society. URL: <https://biggggidea.com/practices/metamodernizm-pidkorennya-terminu/>
10. Юстейн Ґордер. Замок в Піренеях. Львів: Літопис. 2009. 244 с.
11. Юстейн Ґордер: Я вважаю мудрість суто жіночою рисою. *Українська правда*. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2009/09/14/26788/>
12. Hutcheon, L. *The Politics of Postmodernism*. New York/London: Routledge, 2002. 232 p.
13. Turner, L. *Metamodernist Manifesto*. 2011. URL: <http://www.metamodernism.org/>
14. Van den Akker, R., Gibbons A., Vermeulen, T. *Metamodernism: Historicity, Affect, and Depth After Postmodernism*. Rowman & Littlefield International, 2017. 260 p.
15. Vermeulen, T., Van den Akker, R. Notes on Metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*. 2010. Vol. 2. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.3402/jac.v2i0.5677>
16. Wallace, D. F. E Unibus Pluram: Television and U.S. Fiction. *Review of Contemporary Fiction*. 1993. P. 151–194.
17. Yousef, T. Modernism, Postmodernism, and Metamodernism: A Critique. *International Journal of Language and Literature*. 2017. Vol. 5(1), pp. 33–43.3.
18. Zavarzadeh, M. The Apocalyptic Fact and the Eclipse of Fiction in Recent American Prose Narratives. *Journal of American Studies*. Vol. 9. 1975. Pp. 69–83. doi:10.1017/S002187580001015X